

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
Кафедра міжнародних відносин

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

(Майя НІКОЛАЄВА)

“Серпень” 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зовнішня політика країн Східної Європи

(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти Перший (бакалаврський)

Галузь знань: 29 – Міжнародні відносини

Спеціальність: 291 – Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

(код і назва спеціальності)

Освітньо-професійна програма: Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

(назва ОПП/ОНП)

Робоча програма навчальної дисципліни «Зовнішня політика країн Східної Європи». Одеса: ОНУ, 2024. 16 с.

Розробники: **Брусилівська Ольга Іллівна**, д. політ. н., проф., завідувач кафедри міжнародних відносин.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри міжнародних відносин
Протокол № 1 від. "29" серпня 2024 р.
Завідувач кафедри *Ольга Брусилівська* (Ольга БРУСИЛОВСЬКА)

Погоджено із гарантом ОПП Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії
Юлія Майстренко (Юлія МАЙСТРЕНКО)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету міжнародних відносин, політології та соціології
Протокол № 1 від. "30" серпня 2024 р.
Голова НМК *Олег Хорошилов* (Олег ХОРОШИЛОВ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри міжнародних відносин
Протокол № від. " " 20 р.
Завідувач кафедри (Ольга БРУСИЛОВСЬКА)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри міжнародних відносин
Протокол № від. " " 20 р.
Завідувач кафедри (Ольга БРУСИЛОВСЬКА)

**1. Опис навчальної дисципліни
«Зовнішня політика країн Східної Європи»**

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>Очна форма навчання</i>	<i>Заочна форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 3 годин – 90 змістових модулів – 3	Галузь знань <u>29 Міжнародні відносини</u> Спеціальність <u>291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії</u> Рівень вищої освіти: <i>Перший (бакалаврський)</i>	<i>Обов'язкова / Дисципліна вільного вибору</i>	
		Обов'язкова	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		4-й	-й
		<i>Семестр</i>	
		8-й	-й
		<i>Лекції</i>	
		18 год.	год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		12 год.	год.
		<i>Лабораторні</i>	
		год.	год.
		<i>Самостійна робота</i>	
60 год.	год.		
Форма підсумкового контролю: <i>іспит</i>			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу – розгляд еволюції зовнішньої політики країн Східної Європи після Другої світової війни.

Завдання курсу полягають у вивченні здобувачами: етапів та особливостей формування регіону Східна Європа після Другої світової війни, процесів обертання регіону на об'єкт міжнародних відносин, основних протиріч великих держав в регіоні, перших антикомуністичних виступів у країнах Східної Європи, намагань впроваджувати власну зовнішню політику; дослідження впливу на зовнішню політику країн Східної Європи китайського та західноєвропейського факторів, поступового зростання ваги зовнішньоекономічного фактору, загальної кризи соціалістичного ладу, антикомуністичних революцій у Східній Європі; еволюцію політики безпеки в країнах Центральної та Східної Європи в 90-ті рр., місця незалежної України в політиці країн Центральної та Східної Європи наприкінці XX – у XXI ст.; процесу складення регіону «Нова Східна Європа» (Україна, Білорусь, Молдова), його характеристики та відносини з країнами «старої Східної Європи».

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

1. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК04).
2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК07).
3. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології (ЗК09).
4. Здатність аналізувати міжнародні інтеграційні процеси у світі та на Європейському континенті, та місце в них України (СК07).
5. Усвідомлення національних інтересів України на міжнародній арені (СК08).

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен

- Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень (РН04).
- Здійснювати прикладний аналіз міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, міжнародних процесів та міжнародної ситуації відповідно до поставлених цілей, готувати інформаційні та аналітичні (РН11).

3. Зміст навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I.

Зовнішня політика країн Східної Європи перехідного періоду.

Тема 1. Зміни на політичній мапі світу наприкінці Другої світової війни.

Східноєвропейське питання на міжнародних конференціях держав антигітлерівської коаліції 1943-1945 рр. Умови та процес складення Ялтинської системи міжнародних відносин. Протириччя між великими державами щодо майбутнього країн Східної Європи.

Тема 2. Перехідний період у країнах Східної Європи (1945-1948 рр.).

Характер перших повоєнних реформ. Посилення боротьби за владу між демократичними та комуністичними партіями в умовах початку “холодної війни”. Провал американської доктрини “стримування” та остаточний перехід Східної Європи в сферу домінування СРСР. Формування перших зовнішньополітичних програм лівих урядів в країнах Східної Європи.

Тема 3. Зовнішня політика країн Східної Європи наприкінці 40-х – у 50-х рр.

Особливості періоду сталінізму в Східній Європі. Складення головних інструментів радянської політики в регіоні (ОВД, РЕВ). Конфлікт “Сталін-Тіто”. Особливості американської політики “звільнення” східноєвропейських народів: доктрина та таємні операції ЦРУ. Відносини ФРН із країнами Східної Європи згідно доктрини Хальштейна. Угорська криза 1956 р.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

Зовнішня політика країн Східної Європи в 60-80-ті роки ХХ ст.

Тема 4. Еволюція зовнішньої політики країн Східної Європи в 60-ті – 70-ті рр.

Пошуки нової стратегії в регіоні наддержавами. Доктрина “мирного вклучення” (США) та “доктрина Брежнєва”(СРСР). Особливості східноєвропейської політики Л.Джонсона. Чехословацька криза 1968 р. – остаточний провал силової політики США. Формування особливої позиції західноєвропейських країн у східноєвропейському питанні. Нова східна політика В.Брандта та Г.Шмідта. Американська політика в Східній Європі доби розрядки міжнародної напруги. Відносини Китаю та країн третього світу з країнами регіону: спільні та відмінні риси.

Тема 5. Східна Європа в роки антирозрядки та радянської перебудови.

“Доктрина диференціації” та політика адміністрації Р.Рейгана в Східній Європі. Польська криза 80-х рр.: міжнародний аспект. “Доктрина Синатри” – нова ера в радянській політиці в Східній Європі. Відносини ФРН з країнами регіону: формування особливої позиції ФРН у східноєвропейському питанні.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III.

Зовнішня політика країн Східної Європи наприкінці ХХ – у ХХІ ст.

Тема 6. Східноєвропейські революції 1989 р., їх місце в перебудові системи міжнародних відносин наприкінці 80-х - на початку 90-х рр.

Формування регіонів ЦСЄ та ПСЄ: міжнародні наслідки. Нові концепції співробітництва “Схід – Захід” в Європі. Головні напрями зовнішньополітичної діяльності перших посткомуністичних урядів Центральної Східної та Південно-Східної Європи, їх національні особливості.

Тема 7. Зовнішня політика країн Центральної Східної та Південно-Східної Європи на сучасному етапі.

Сучасний стан зовнішньополітичної практики: внутрішні та зовнішні умови. Пріоритети зовнішньої політики країн регіону, їх загальна характеристика. Еволюція відносин ЄС та НАТО з країнами регіону. Югославська криза: міжнародний аспект. Регіональні організації 90-х рр., причини їх неефективності. “Східний” напрям зовнішньої політики країн ЦСЄ та ПСЄ. Місце незалежної України в політиці країн східноєвропейського регіону: глобальний рівень та перспективи розвитку євро регіонів. Складення регіону «Нова Східна Європа» (Україна, Білорусь, Молдова), його характеристики та відносини з країнами «старої Східної Європи».

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Очна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		л	пр	лаб	ср		л	п/с	лаб	ср
Змістовий модуль 1. Зовнішня політика країн Східної Європи перехідного періоду.										
Тема 1. Зміни на політичній мапі світу наприкінці 2 світової війни.	12	2	-		10					
Тема 2. Перехідний період у країнах СЄ.	12	2	-		10					
Тема 3. ЗП країн СЄ наприкінці 40-х – у 50-х рр.	12	2	2		8					
Разом за змістовим модулем 1	36	6	2		28					
Змістовий модуль 2. Зовнішня політика країн Східної Європи в 60-80-ті роки XX ст.										
Тема 4. Еволюція ЗП країн СЄ в 60-ті – 70-ті рр.	12	2	2		8					
Тема 5. СЄ в роки антирозрядки та радянської перебудови.	12	2	2		8					
Разом за змістовим модулем 2	24	4	4		16					
Змістовий модуль 3. Зовнішня політика країн Східної Європи наприкінці XX – у XXI ст.										
Тема 6. Східноєвропейські революції 1989 р.	12	2	-		10					
Тема 7. ЗП країн ЦСЄ та ПСЄ на сучасн. етапі.	18	6	6		6					
Разом за змістовим модулем 3	30	8	6		16					
Усього годин	90	18	12		60					

5. Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені.

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<p>Тема 3. ЗП країн СЄ наприкінці 40-х – у 50-х рр. <i>Питання для обговорення.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Складення головних інструментів радянської політики в регіоні (ОВД, РЕВ). 2. Конфлікт “Сталін-Тіто”. 3. Особливості американської політики “звільнення” східноєвропейських народів. 4. Відносини ФРН із країнами Східної Європи згідно доктрини Хальштейна. 5. Угорська криза 1956 р. 	2
2	<p>Тема 4. Еволюція ЗП країн СЄ в 60-ті – 70-ті рр. <i>Питання для обговорення.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Пошуки нової стратегії в регіоні наддержавами. Доктрина “мирного включення” (США) та “доктрина Брежнєва”(СРСР). 2. Особливості східноєвропейської політики Л. Джонсона. 3. Нова східна політика В. Брандта та Г. Шмідта. 4. Американська політика в Східній Європі доби розрядки міжнародної напруги. 5. Відносини Китаю та країн третього світу з країнами регіону: спільні та відмінні риси. 	2
3	<p>Тема 5. СЄ в роки антирозрядки та радянської перебудови. <i>Питання для обговорення.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. “Доктрина диференціації” та політика адміністрації Р. Рейгана в Східній Європі. 2. Польська криза 80-х рр.: міжнародний аспект. 3. “Доктрина Синатри” – нова ера в радянській політиці в Східній Європі. 4. Формування особливої позиції ФРН у східноєвропейському питанні. 	2
4	<p>Тема 7. Зовнішня політика країн ЦСЄ та ПСЄ на сучасному етапі. <i>Питання для обговорення.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. “Східний” напрям зовнішньої політики країн ЦСЄ. 2. “Східний” напрям зовнішньої політики країн ПСЄ. 3. Місце незалежної України в політиці країн східноєвропейського регіону: глобальний рівень 4. Україна та країни східноєвропейського регіону: перспективи розвитку єврорегіонів. 5. Складення регіону «Нова Східна Європа» (Україна, Білорусь, Молдова), його характеристики та відносини з країнами «старої Східної Європи». 	6
	Всього	12

7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми/індивідуальних завдань (рефератів)	Кількість годин
1	Тема 1. Зміни на політичній мапі світу наприкінці 2 світової війни. <ol style="list-style-type: none">1. Східноєвропейське питання в політиці великих держав антигітлерівської коаліції у 1943-1944 рр.2. Ялтинська конференція про післявоєнне майбутнє країн Східної Європи.	10
2	Тема 2. Перехідний період у країнах СЄ. <ol style="list-style-type: none">1. Прихід до влади перших післявоєнних урядів у країнах Східної Європи та формування їх зовнішньополітичних програм.2. Східноєвропейське питання на Паризькій мирній конференції 1946 р.3. Відносини СРСР з країнами Східної Європи у 1946-1948 рр.	10
3	Тема 3. ЗП країн СЄ наприкінці 40-х – у 50-х рр. <ol style="list-style-type: none">1. Створення та перший етап діяльності РЕВ та ОВД.2. Перші антирадянські виступи в країнах Східної Європи.3. “Доктрина стримування”: ідея та її реалізація.4. “Доктрина звільнення”, причини її провалу в Східній Європі.5. Економічний фактор як інструмент політики США в Східній Європі у 2 пол. 40 – 50-х рр.6. Психологічна війна, її основні характеристики у 2 пол. 40 – 50-ті рр.7. Відносини ФРН з країнами Східної Європи у 2 пол. 50-х – 60-х рр.: доктрини Хальштейна (1955) та Шредера (1962).	8

4	<p>Тема 4. Еволюція ЗП країн СЄ в 60-ті – 70-ті рр.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Нова східна політика В.Брандта та Г.Шмидта у 70-ті рр. 2. Американські концепції “мирного включення” та “наведення мостів”, “Програма нових рубежів” Дж.Кеннеді, їх значення в еволюції американської політики в Східній Європі. 3. Економічний фактор у східноєвропейській політиці Л.Джонсона. 4. Ідеологічний фактор у східноєвропейській політиці Л.Джонсона. Розробка “чехословацької моделі-68”. 5. “Туамська доктрина” Р.Ніксона (1972) і доктрина Сонненфелдта (1975) та американська політика в Східній Європі в роки розрядки. 6. Директива Картера (1977) і План дестабілізації Польщі (1978) З.Бжезінського – початок тенденції до антирозрядки в політиці США. 7. Вплив внутрішньополітичної ситуації в Східній Європі на зовнішню політику країн регіону в 60-70-ті рр. 8. Китайський фактор у зовнішній політиці країн Східної Європи в 60-ті рр. 9. Відносини країн Східної Європи з СРСР в 60-70-ті рр.: економічний аспект. РЕВ, позитивні та негативні наслідки діяльності. 10. Діяльність країн ОВД в 60-70-ті рр., їх участь у локальних конфліктах у країнах третього світу. 11. Доктринальні основи радянської зовнішньої політики в 60-70-ті рр. Доктрина Соколовського (1962), “доктрина обмеженого суверенітету” Л.Брежнєва (1968). 12. Відносини країн Східної Європи з країнами, що розвиваються, в 60-70-ті рр. 	8
5	<p>Тема 5. СЄ в роки антирозрядки та радянської перебудови.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Відносини ФРН з країнами Східної Європи в 80-ті рр. 2. Відносини СРСР з країнами Східної Європи в 80-ті рр. 3. “Доктрина диференціації” та політика адміністрації Р.Рейгана стосовно країн Східної Європи. 	8
6	<p>Тема 6. Східноєвропейські революції 1989 р.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Східноєвропейські революції 1989 р. у роботах американських політологів. 2. Вплив радянського фактора на американську політику в Східній Європі на початку 90-х рр. Концепції співробітництва “Схід-Захід” в Європі. 3. Проблема загального підходу США та країн Західної Європи до східноєвропейського регіону в 90-ті рр. 4. Формування регіонів “Центральна Східна Європа” та “Південно-Східна Європа” та його міжнародні наслідки. 	10

7	<p>Тема 7. ЗП країн ЦСЄ та ПСЄ на сучасному етапі.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сучасний стан зовнішньополітичної практики: внутрішні умови. 2. Сучасний стан зовнішньополітичної практики: зовнішні умови. 3. Пріоритети зовнішньої політики країн регіону, їх загальна характеристика. 4. Еволюція відносин ЄС з країнами регіону. 5. Еволюція відносин НАТО з країнами регіону. 6. Югославська криза: міжнародний аспект. 7. Регіональні організації 1990-х рр., причини їх неефективності. 	6
	<p><i>Один реферат із вищевказаного переліку обирається здобувачем на початку семестру та надсилається викладачу за місяць до закінчення курсу.</i> <i>Обсяг реферату: 15 сторінок.</i> <i>Характеристика змісту: за змістом навчальної дисципліни.</i> <i>Вимоги до виконання та оцінювання:</i> основна мета роботи – глибоке вивчення важливих теоретичних або прикладних питань дисципліни за допомогою підготовки реферату (дослідження). Вельми важливим є формування таких умінь і навичок здобувача: самостійно формулювати проблему, визначати мету, основні завдання, об'єкт і предмет дослідження; здійснювати пошук і відбір різноманітної інформації; обробляти та аналізувати інформацію; логічно і послідовно викладати результати аналізу, робити аргументовані висновки; правильно оформлювати науково-довідковий матеріал; публічно захищати виконану роботу. Робота має бути написана здобувачем на рівні, відповідному сучасному стану розвитку комплексу наук, які вивчають міжнародні відносини. Тему роботи треба розкрити в контексті сучасних наукових концепцій, обґрунтовано і доречно використовувати основні наукові терміни. Вельми важливо висвітлювати об'єктивні з наукового погляду положення, застосовувати для унаочнення і підтвердження теоретичних положень реальні приклади, достовірну статистичну інформацію. Думки вітчизняних і зарубіжних авторів, їхні загальнотеоретичні і методологічні підходи необхідно проаналізувати та систематизувати. Мінімальний обсяг використаних джерел – 15, при цьому матеріали, вилучені з Інтернету, можуть складати не більше третини номерів у списку джерел; більшість джерел повинні складати оприлюднені документи, статті та монографії. Для оформлення виносок у тексті й прикінцевого «Списку посилань» використовується стиль APA.</p>	
Разом		60

9. Методи навчання

Словесні: лекції (проблемні, лекції-візуалізації, лекції з аналізом конкретних ситуацій та ін.), розповідь, пояснення, бесіда, дискусія, диспут, обговорення проблемних ситуацій.

Наочні: у тому числі мультимедійні презентації, демонстрація, метод безпосереднього спостереження, презентація результатів власних досліджень.

Практичні: рольові ігри; виконання індивідуальних завдань (підготовка та публічний захист рефератів).

10. Форми контролю та методи оцінювання

Методи поточного\періодичного контролю: усне опитування, оцінювання виконання індивідуальних завдань (рефератів), захист результатів індивідуальних завдань (рефератів).

Підсумковий контроль. Іспит (в усній формі).

ЗАГАЛЬНІ КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Оцінка за національною шкалою

Теоретична підготовка

Практична підготовка

Відмінно

Здобувач освіти

володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей; глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу; робить самостійні висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань. Здобувач здатен виділяти суттєві ознаки вивченого, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями

може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує творчі завдання та ініціює нові шляхи їх виконання; вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу; проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі

Добре

достатньо володіє матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу; при представленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій; аналізує навчальну інформацію, але допускає окремі неточності та незначні помилки

правильно вирішив більшість завдань; має стійкі навички виконання завдання

Задовільно

володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні, знає основні поняття навчального матеріалу; має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого

може використовувати знання в стандартних ситуаціях, має елементарні навички виконання завдання

Незадовільно з можливістю повторного складання

володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно (без аргументації та обґрунтування); безсистемно виокремлює випадкові ознаки вивченого; не вміє робити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки; під час відповіді допускаються суттєві помилки

недостатньо розкриває сутність практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив окремі розрахункові/тестові завдання за допомогою викладача, відсутні сформовані уміння та навички

Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

не володіє навчальним матеріалом

виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача

11. Питання для підсумкового контролю

1. Східноєвропейське питання в політиці великих держав антигітлерівської коаліції у 1943-1944 рр.

2. Ялтинська конференція про післявоєнне майбутнє країн Східної Європи.
3. Прихід до влади перших післявоєнних урядів у країнах Східної Європи та формування їх зовнішньополітичних програм.
4. Східноєвропейське питання на Паризькій мирній конференції 1946 р.
5. Відносини СРСР з країнами Східної Європи у 1946-1948 рр.
6. Створення та перший етап діяльності РЕВ та ОВД.
7. Перші антирадянські виступи в країнах Східної Європи.
8. “Доктрина стримування”: ідея та її реалізація.
9. “Доктрина звільнення”, причини її провалу в Східній Європі.
10. Економічний фактор як інструмент політики США в Східній Європі у 2 пол. 40 – 50-х рр.
11. Психологічна війна, її основні характеристики у 2 пол. 40 – 50-ті рр.
12. Відносини ФРН з країнами Східної Європи у 2 пол. 50-х – 60-х рр.: доктрини Хальштейна (1955) та Шредера (1962).
13. Нова східна політика В.Брандта та Г.Шмідта у 70-ті рр.
14. Американські концепції “мирного включення” та “наведення мостів”, “Програма нових рубежів” Дж.Кеннеді, їх значення в еволюції американської політики в Східній Європі.
15. Економічний фактор у східноєвропейській політиці Л.Джонсона.
16. Ідеологічний фактор у східноєвропейській політиці Л.Джонсона. Розробка “чехословацької моделі-68”.
17. “Гуамська доктрина” Р.Ніксона (1972) і доктрина Сонненфелдта (1975) та американська політика в Східній Європі в роки розрядки.
18. Директива Картера (1977) і План дестабілізації Польщі (1978) З.Бжезінського – початок тенденції до антирозрядки в політиці США.
19. Вплив внутрішньополітичної ситуації в Східній Європі на зовнішню політику країн регіону в 60-70-ті рр.
20. Китайський фактор в зовнішній політиці країн Східної Європи в 60-ті рр.
21. Відносини країн Східної Європи з СРСР в 60-70-ті рр.: економічний аспект. РЕВ, позитивні та негативні наслідки діяльності.
22. Діяльність країн ОВД в 60-70-ті рр., їх участь у локальних конфліктах у країнах третього світу.
23. Доктринальні основи радянської зовнішньої політики в 60-70-ті рр. Доктрина Соколовського (1962), “доктрина обмеженого суверенітету” Л.Брежнєва (1968).
24. Відносини країн Східної Європи з країнами, що розвиваються, в 60-70-ті рр.
25. Відносини ФРН з країнами Східної Європи в 80-ті рр.
26. Відносини СРСР з країнами Східної Європи в 80-ті рр.
27. “Доктрина диференціації” та політика адміністрації Р.Рейгана стосовно країн Східної Європи.
28. Східноєвропейські революції 1989 р. у роботах американських політологів.
29. Вплив радянського фактора на американську політику в Східній Європі на початку 90-х рр. Концепції співробітництва “Схід-Захід” в Європі.
30. Проблема загального підходу США та країн Західної Європи до східноєвропейського регіону в 90-ті рр.
31. Формування регіонів “Центральна Східна Європа” та “Південно-Східна Європа” та його міжнародні наслідки.
32. Загальна характеристика нових регіональних організацій в ЦСЄ та ПСЄ в 90-ті рр. Вишеградська група, її досвід у формуванні нових відносин між Східною та Західною Європою.
33. Країни Східної Європи в пошуках концепції національної безпеки на початку 90-х рр.
34. Нові фактори у відносинах між державами ЦСЄ та ПСЄ в 90-ті рр.

35. Концептуальні основи східноєвропейської політики США в 90-ті рр.
36. Зовнішня політика країн ЦСЄ в 90-ті рр.: основні напрями.
37. Зовнішня політика країн ПСЄ в 90-ті рр.: основні напрями.
38. Проблеми, що пов'язані з розпадом СФРЮ, в 90-ті рр.: міжнародний аспект.
39. Розширення НАТО на Схід: проблеми та перспективи.
40. Філософія та практика регіоналізму в ЦСЄ в 90-ті рр.
41. Досвід єврорегіонів у політиці України відносно країн Східної Європи наприкінці 20 – на початку 21 ст.
42. Відносини Росії з країнами ЦСЄ та ПСЄ наприкінці 20 – на початку 21 ст.: загальна характеристика.
43. Відносини України з країнами ЦСЄ та ПСЄ наприкінці 20 – на початку 21 ст.: загальна характеристика.
44. Причорноморське співробітництво наприкінці 20 – на початку 21 ст.: проблеми та перспективи.
45. Відносини ЄС з країнами ЦСЄ та ПСЄ на сучасному етапі.
46. Конфлікт “Сталін-Тіто”, його вплив на зовнішню політику країн Східної Європи.
47. Основні напрямки зовнішньої політики країн Східної Європи у 1948-1956 рр.
48. Діяльність країн Східної Європи в міжнародних організаціях в 80-ті рр.
49. Польське питання в міжнародних відносинах 80-х рр.
50. Проблема взаємовідносин США з західноєвропейськими союзниками відносно політики в Східній Європі в 80-ті рр.
51. Східноєвропейські революції 1989 р.: міжнародний аспект.
52. Встановлення тоталітарних режимів в Східній Європі: міжнародний аспект.
53. Тоталітаризм у Східній Європі: причини, особливості, етапи еволюції східноєвропейських режимів.
54. Позиція західноєвропейських союзників США з питання про відносини з країнами Східної Європи наприкінці 40-х – у 1 пол. 50-х рр.
55. Концепції американських консерваторів відносно політики США в Східній Європі в 80-ті рр.
56. Концепції нового світового порядку в роботах політологів Сходу та Заходу. Наслідки сучасної ревізії основ міжнародного права для країн ЦСЄ та ПСЄ.
57. Зовнішня політика країн НСЄ в 90-ті рр. XX – на початку XXI ст.: основні напрями.
58. Зовнішня політика країн НСЄ в 90-ті рр. XX – на початку XXI ст. у працях сучасних політологів.
59. Роль ЄС та еволюція відносин ЄС з Україною від «Угоди про партнерство та співробітництво між Європейськими співтовариствами та Україною» до «Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом».
60. Українська політика від позаблоковості до політики, орієнтованої на вступ у НАТО: причини та наслідки.

12. Розподіл балів, які отримують здобувачі

Поточний/періодичний контроль							Підсумковий контроль (іспит)	Сума балів	
Змістовий модуль 1 (поточний контроль на лекціях)			Змістовий модуль 2 (поточний контроль на лекціях)		Змістовий модуль 3 (поточний контроль на лекціях та семінари)		Індивідуальне самостійне завдання	40	100
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7			
5	5	5	5	5	5	5	25		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Навчально-методичне забезпечення

1. Брусиловська О. І. *Силабус курсу «Зовнішня політика країн Східної Європи після Другої світової війни»*. Одеса: ОНУ, 2024. 6 с.
2. Брусиловська О. І. *Навчально-методичний посібник з курсу «Зовнішня політика країн Східної Європи після Другої світової війни»*. Одеса: ОНУ, 2020.

14. Рекомендована література

Основна

1. Брусиловська О.І. Особливості політичного розвитку Польщі на початку ХХІ століття: основні тенденції, проблеми, досягнення. *Ужгородські польські наукові читання: історія, культура, політика, право*, м. Ужгород, 2013. С.100-108.
2. Брусиловська О. Геополітичні стратегії країн Центральної Східної Європи в умовах еволюції пост-біполярної системи міжнародних відносин. *Studia politologica Ucraino-Polona*, 2014. № 4. С. 18-26.

3. Брусиловська, О. І., О. С. Русова. Роль країн Веймарського трикутника у процесі прийняття та реалізації Лісабонської угоди. *Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу Києво-Могилянська академія]. Серія: Політологія*. 2014. Вип. 216 (228). С.14-17.
4. Епплбом Е. Залізна завіса. Приборкання Східної Європи (1944–1956). К.: Києво-Могилянська академія, 2017.
5. Корсак Р. Історія українсько-чеських відносин. Ужгород, 2016.
6. Літра Л., Чхквадзе І. Перспектива членства в ЄС для Грузії, Молдови та України: неможлива, забута чи прихована? К.: Інститут світової політики, 2016.
7. Лускалова К. Є. Україна-Румунія: Сучасні тенденції двосторонніх відносин. Київ, 2017.
8. Плохій С. Остання імперія. Занепад і крах Радянського Союзу. Харків, 2019.
9. Плохій С. Ялта. Ціна миру. Харків, 2019
10. Хилько О. Конкурентна боротьба ЄС і Росії на просторі спільного сусідства. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*, 2014, 120, І.
11. Томпсон Е. Трубадури імперії. Російська література і колоніалізм. К: Наш формат, 2023.
12. Brusylovska O., Maksymenko I. East-West Border: Possibilities of Poland's and Romania's CBC with Ukraine. *Old Borders-New Challenges, New Borders-Old Challenges: De-Bordering and Re-Bordering in Contemporary Europe*. 2019. Том 34. С.45-60

Додаткова

1. Баровська А. В. Міфи щодо європейської інтеграції в офіційному дискурсі ЄС. Аналіт. доп. К.: НІСД, 2013.
2. Капелер А. У тіні Росії. Як Україна зникла з європейської свідомості. 2015. URL: <http://maidan.org.ua/2015/06/u-tini-rosiji-yakukrajina-znykla-z-jevropejskoji-svidomosti/>
3. Лавренюк А. Розширення ЄС: спочатку «проковтнути» Балкани. *Мультимедійна платформа іномовлення України «Укрінформ»*. 2018. URL: <https://www.google.com/amp/s/www.ukrinform.ua/amp/rubric-world/2399094>
4. Молдован О. Куди рухається ЄС: п'ять тез про майбутнє Європи. Чому Євросоюз відновлюється після кризи і як Brexit пішов на користь. *Mind*. 2017. URL: <https://mind.ua/publications/20170656>
5. Рудік О. ЄС в 2025 році: сценарії майбутнього Союзу та їх значення для України. *ЛИЦА*. 2017. URL: <http://www.litsa.com.ua/show/a/36284>
6. Чубик А. Українська призма: співпраця України з міжнародними організаціями. Київ, 2016.
7. Шерр Дж. Україна і Європа: остаточне рішення? Європейська інтеграція України: внутрішні чинники і зовнішні впливи. Аналітична доповідь. *Національна безпека і оборона*, 2013, 3-4.
8. Burns N. Pence and Biden in Munich: stark contrast shows how Trump is running relations with Europe. *Belfer centre*, 2019. URL: <https://www.belfercenter.org/publication/>
9. Chait J. Trump is training his base to hate NATO and like Putin. *National interest*, 2018, July 10. URL: <http://nymag.com/intelligencer/2018/07/>
10. Cohen E. How Trump is ending the American era. *The Atlantic*, 2017, October. URL: <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2017/10/>
11. Dempsey J. Can Ursula von der Leyen save the transatlantic relationship? *Carnegie this week*, 2019, July 7. URL: <https://carnegieeurope.eu/2019/07/05/>
12. Dempsey J. Europe's flawed peace policy. *Carnegie this week*, 2019, June 13. URL: www.carnegieeurope.eu/strategieurope/79285
13. Djugumanov I. Balkan Euro-Atlantic Aspiration and Regional Cooperation. *The Balkans and the Future of Euro-Atlantic Integration. Atlantic voices*, 2012, 2(2). URL: <http://www.ata-sec.org/publications/atlantic-voices?start=10>

14. Erlanger S., Bennhold K. Rift between Trump and Europe is now open and angry. *The New York Times*, 2019, February 17. URL: <https://www.nytimes.com/2019/02/17/world/europe/>
15. Estella A. EU scenarios for 2027. *Elcano. Royal Institute*, 2018, October 8. URL: http://129.35.96.157:10040/wps/portal/riecano_en/contenido?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/elcano/elcano_in/zonas_in/europe/wp19-2018-estella
16. Estrin D. Munich security conference reveals a growing rift between U.S. and its allies. *NPR*, 2019, February 16. URL: <https://www.npr.org/2019/02/16/695438900/>
17. Goldberg J. A senior White House official defines the Trump doctrine: “We’re America, bitch”. *The Atlantic*, 2018, June 11. URL: <https://www.theatlantic.com/politics/archive/2018/06/>
18. Kagan R. Trump’s America does not care. *Brookings*, 2018, June 17. URL: <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2018/06/17/>
19. Kingsley P. As Europe’s liberal order splinters, Trump wields an axe. *The New York Times*, 2018, June 18. URL: <https://www.nytimes.com/2018/06/18/world/europe/>
20. Lachman D. On the road to a German-U.S. trade war. *AEI*, 2019, July 31. URL: <https://www.omfif.org/analysis/commentary/2019/july/>
21. Landler M. Trump, the insurgent, breaks with 70 years of American foreign policy. *The New York Times*, 2017, December 28. URL: <https://www.nytimes.com/2017/12/28/us/politics/>
22. Mischke J., Umland A. Germany’s New Ostpolitik: An Old Foreign Policy Doctrine Gets a Makeover. *Foreign Affairs*, 2014, April 9. URL: <https://www.foreignaffairs.com/articles/western-europe/2014-04-09/>
23. Nič M. Serbia’s relations with NATO: The other (quieter) game in town. *The new Century liberal responses to global Challenges*, 2014, 6. URL: http://ceas-serbia.org/root/images/The_New_Century_No_06-Nic-Cingel.pdf
24. Nougayrede N. Why Trump and his team want to wipe out the EU. *The Guardian*, 2019, February 18. URL: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2019/feb/18/>
25. Pillar P. How Trump is reshaping American foreign policy. *National interest*, 2018, June 21. URL: <https://nationalinterest.org/blog/paul-pillar/>
26. Popescu N. Eurasian Union: The Real, the Imaginary and the Likely. *Chaillot Paper*, 2014, 132. URL: <http://www.iss.europa.eu/publications/detail/article/>
27. Schake K. The Trump doctrine is winning and the world is loosing. *The New York Times*, 2018, June 15. URL: <https://www.nytimes.com/2018/06/15/opinion/sunday/>
28. Simic J. Neutrality of Serbia – With a View of the Future. *The New century liberal, responses to global challenges*, 2012, 1. URL: <http://ceas-serbia.org/root/tromesecnik/The%20new%20century%20No%201.pdf>

15. Електронні інформаційні ресурси

- Міністерство закордонних справ України. URL: <https://mfa.gov.ua/>
- Adriatic-Ionian euroregion the largest network of regional and local authorities in the Adriatic and Ionian area. URL: <http://www.adriaticionianeuroregion.eu>
- An official website of the European Union. URL: https://europa.eu/european-union/abouteuropa_en
- Bosnia and Herzegovina. Ministry of Foreign Affairs. URL: <http://www.mvp.gov.ba/default.aspx?pageIndex=1>
- Central European Free Trade Agreement (CEFTA). URL: <http://cefta.int/>
- European Union International Technical Assistance Centre in Belarus. URL: http://cu4eu.by/en/coordination_unit/
- Federal Foreign Office. URL: <https://www.auswaertiges-amt.de/en>
- Ministry of Foreign Affairs and European Integration of the Republic of Moldova. URL: <https://www.mfa.gov.md/en>
- Ministry of Foreign Affairs and Trade. Website of the Hungarian Government. URL: <https://www.kormany.hu/en/ministry-of-foreign-affairs-and-trade>

Ministry of Foreign Affairs. Montenegro. URL: <http://www.mvp.gov.me/en/ministry?alphabet=lat>

Ministry of Foreign Affairs of the Czech Republic. Retrieved from <https://www.mzv.cz/jnp/>

Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Belarus. URL: <http://mfa.gov.by/en/ministry/>

Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Serbia. URL: <http://www.mfa.gov.rs/en/index.php?lang=eng>

Ministry of Foreign Affairs. Republic of Poland. URL: <https://www.gov.pl/web/diplomacy>

Ministry of Foreign and European Affairs of the Slovak Republic. URL: <https://www.mzv.sk/web/en>

North Atlantic Treaty Organization. URL: <https://www.nato.int/cps/en/SID-E00106B4-9699B01B/natolive/index.htm>

Republic of Albania. Ministry for Europe and Foreign Affairs. URL: <https://punetejashtme.gov.al/en/>

Republic of Bulgaria. Ministry of Foreign Affairs. URL: <https://www.mfa.bg/en/>

Republic of Croatia. Ministry of Foreign and European Affairs. URL: <http://www.mvep.hr/en/>

Republic of Kosovo. Ministry of Foreign Affairs. URL: <https://www.mfa-ks.net/en/>

Republic of North Macedonia. Ministry of Foreign Affairs. URL: <https://www.mfa.gov.mk/>

Republic of Slovenia. Ministry of Foreign Affairs. URL: <https://www.gov.si/en/state-authorities/ministries/ministry-of-foreign-affairs/>

Romania. Ministry of Foreign Affairs. URL: <http://www.mae.ro/en>

Sava Commission. URL: <http://www.savacommission.org>

South-East Europe Cooperation Process (SEEC). URL: <http://www.mfa.gov.rs>

Southeast European Cooperative Initiative (SECI). URL: <http://www.mvp.gov.ba>

STA / Trilateral Partnership Expands to Four Members. URL: <https://english.sta.si>

The Black Sea Economic Cooperation (BSEC). URL: <http://www.bsec-organization.org>

The Danube Cooperation Process (DCP). URL: <http://www.mfa.gov.rs>

The Igman Initiative / History. URL: <https://www.igman-initiative.org>

The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation. URL: https://www.mid.ru/en/main_en

U.S. Department of State. URL: <https://www.state.gov/>